

Lausunto Keski-Suomen strategian luonnoksesta ja siihen liittyvästä ympäristöselostuksesta

Kaupunginhallitus 20.10.2025 § 257
540/00.04.02/2025

Keski-Suomen strategia on yhteisen kehittämistahdon ilmaus. Se on käsikirja, joka ohjaa työtä kohti tulevaisuuskestävää Keski-Suomea. Strategian teemat ja näkökulmat nousevat niistä asioista, jotka yhdistävät maakunnan toimijoita ja jotka tarvitsevat maakunnallista yhteistyötä.

Keski-Suomen liitto toivoo palautetta strategialuonnoksen sisällöistä. Lausuntojen pohjalta Keski-Suomen maakuntavaltuusto käsittelee strategiaa 11.12.2025.

Strategiatyön tausta

Strategialuonnosta on työstetty laajassa yhteistyössä kuntien, yritysten, valtion viranomaisten, maakunnan kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden Keski-Suomen kehittämisestä kiinnostuneiden tahojen kanssa. Keskusteluihin on vuoden 2025 aikana osallistunut yli 450 henkilöä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt kaikkia maakuntien liittoja valmistelemaan maakuntaohjelmat niin, että ne voidaan hyväksyä syksyn 2025 maakuntavaltuustoissa. Maakuntaohjelmalla tarkoitetaan maakunnan lähivuosien yhteisiä toimenpiteitä ja arviota niiden rahoittamisesta. Ministeriö on pyytänyt tarkistamaan samassa yhteydessä älykkään erikoistumisen strategiaa, joka ohjaa EU:n alue- ja rakennepoliitiikan käyttöä ohjelmakauden 2021–2027 loppuvuosina. Keski-Suomessa älykkään erikoistumisen strategiaa kutsutaan kasvun kärjiksi.

Lisäksi Keski-Suomen strategiaan kuuluu maakuntasuunnitelma, joka ilmaisee tahtotilan maakunnan pitkän aikavälin kehittämisestä katsoen aina vuoteen 2050 asti.

Strategiassa kuvatut tavoitteet

Keski-Suomen strategia 2026–2050 pohjautuu kokonaiskestävyyden ja kokonaisturvallisuuden pyrkimyksille. Kokonaiskestävyys tarkoittaa, että ihminen, luonto ja talous ovat sopusoinnussa. Kokonaisturvallisuus nostaa kestävyuden kumppaniksi varautumisen, huoltovarmuuden ja kriiseistä palautumiskyvyn. Strategialuonnoksessa lähivuosien painopisteet on koottu neljäksi kokonaisuudeksi:

- 1. Rohkeasti toimelias**
- 2. Luonnonvoimainen**
- 3. Toisistamme ja tulevaisuudesta huolehtiva**
- 4. Ylpeästi keskisuomalainen**

Strategialuonnoksessa kasvun kärkiä on neljä: bio- ja kiertotalous, uudistuva teollisuus, hyvä vointi sekä turvallisuus ja huoltovarmuus. Kasvun kärjillä tarkoitetaan vahvuuksia, joihin maakunta nojaa tutkimuksessa, innovaatiotoiminnassa sekä tuottavuuden ja kasvun tavoittelussa. Muuttuneen geopoliittisen tilanteen vuoksi nykyisten kärkien rinnalle esitetään turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Vuoteen 2050 ulottuvan pitkän tähtäimen yhteisenä tahtotilana on rakentaa

maakunnan tulevaisuutta kokonaiskestävyys ja kokonaisturvallisuus yhdistäen – kiinnostavasti ja kansainvälisesti.

Viitasaaren kaupungin lausunto

Yleiset huomiot

Viitasaaren kaupunki pitää Keski-Suomen strategialuonnosta kokonaisuutena hyvin valmisteltuna ja rakenteeltaan selkeänä. Strategiassa on tunnistettu maakunnan keskeiset vahvuudet – osaaminen, luonnonvarat, yhteisöllisyys ja turvallisuus. On myönteistä, että strategia nojaa kokonaiskestävyyteen ja kokonaisturvallisuuteen, jotka ovat ajankohtaisia ja tärkeitä kehittämisen lähtökohtia.

Pohjoinen Keski-Suomi on kuitenkin unohdettu strategiassa lähes täysin, mainittuna lähinnä alhainen koulutustaso ja arvokkaiden luontokohteiden keskittyminen.

Lausuntovaiheessa Viitasaaren kaupunki kuitenkin painottaa, että strategian tulee olla tiivis, keskisuomalainen tahdonilmaus, ei koko maailman haasteita syleilevä visiodokumentti. Maakuntastrategian on ohjattava konkreettiseen tekemiseen, jonka vaikutukset näkyvät Keski-Suomen kunnissa – erityisesti myös pienemmissä ja pohjoisemmissa osissa maakuntaa.

Strategian rakenteesta ja painotuksista sekä kaupungin lisäykset

Strategialuonnoksen neljä pääteemaa (rohkeasti toimelias, luonnonvoimainen, toisistamme ja tulevaisuudesta huolehtiva, ylpeästi keskisuomalainen) muodostavat hyvän perustan. Toimintaa ja rahoitusta ohjaavien tavoitteiden tulisi kuitenkin kaupungin mielestä olla selkeämmin priorisoituja ja määrällisesti rajattuja. Tällä hetkellä tavoitteita ja toimenpiteitä on runsaasti, mikä heikentää strategian fokusta.

Viitasaaren kaupunki esittää, että strategian painopisteitä suunnattaisiin enemmän:

- Elinkeinoelämän uudistumiseen ja investointien houkutteluun,
- Työllisyyden ja osaamisen kehittämiseen myös maakunnan reuna-alueilla,
- Liikenneyhteyksien ja digitaalisen saavutettavuuden parantamiseen, sekä
- Turvallisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseen, erityisesti osana pohjoisen Keski-Suomen infrastruktuuria.

Pohjoinen Keski-Suomi olisi hyvä lisätä maa- ja metsätalouden innovaatiokeskittymäksi, sillä alueella sijaitsee merkittävä osa Keski-Suomen saha- ja puunjalostusteollisuudesta. Pohjoinen Keski-Suomi tulisi myös lisätä matkailun ja kulttuurin painopistealueeksi (sivu 30). Esimerkiksi viitasaarelainen Musiikin Aika -tapahtuma on maailmanlaajuisesti tunnettu ja tunnustettu tapahtuma. Kaupunkimme alueella sijaitsevat koskireitistöt ovat maanlaajuisesti merkittäviä virkistysalueita ja luontokohteita. Sivulle 38 edellyttämme lisäystä tien 77 nostamisesta kansallisesti merkittäväksi ja kehittämistä vaativaksi yhteydeksi, muuttamalla sen luokitus valtatieksi ja itä-länsisuuntaiseksi huoltovarmuusväyläksi itärajalta Kokkolan Satamaan. Esitämme myös sivujen 67-68 kohdalle kulttuuriin lisättäväksi ”Musiikin Aika” -nykymusiikin festivaalia.

3. Alueellinen tasapaino ja saavutettavuus

Viitasaaren näkökulmasta on tärkeää, että maakuntastrategian toimeenpanossa alueellinen tasapaino säilyy ja että kehittämistoimet eivät keskity liiaksi Jyväskylän seutuun.

Pohjoisen Keski-Suomen roolia osana vihreää siirtymää, maatalouden ja bioenergian osaamista sekä matkailua tulee vahvistaa konkreettisilla toimenpiteillä ja investointihankkeilla.

E erityisen tärkeinä näkökulmina Viitasaaren kaupunki korostaa:

- Valtatie 4:n kehittämistä ja sen vaikutuksia yritystoiminnan ja logistiikan sujuvuuteen,
- Tietoliikenneyhteyksien parantamista harvaan asutuilla alueilla, sekä
- Julkisen liikenteen ja joukkoliikenneyhteyksien säilyttämistä myös reuna-alueilla.

Kasvun kärjistä

Kasvun kärjet on kuvattu melko laajasti. Kaupunki tukee valittuja painopisteitä (bio- ja kiertotalous, uudistuva teollisuus, hyvä vointi, turvallisuus ja huoltovarmuus). Niitä tulee kuitenkin konkretisoida siten, että myös pienemmät toimijat ja maaseutukunnat voivat osallistua ja hyötyä kehittämisestä.

E erityisesti bio- ja kiertotalouden sekä turvallisuuden ja huoltovarmuuden kärjet tarjoavat mahdollisuuksia Viitasaarelle muun muassa uusiutuvan energian ja metsäsektorin kehittämisessä.

Viitasaari ehdottaa, että strategiatekstiä tiivistetään ja selkeytetään siten, että maakunnan yhteinen suunta käy ilmi muutaman ydinviestin kautta ja jotta niiden pohjalta olisi myös helpompi johtaa konkreettisia ohjelmia ja rahoitushakua.

Strategian tulee olla käytännön työkalu, ei pelkästään visioasiakirja, tämä helpottaisi myös maakunnan kuntia konkretisoimaan omia tavoitteitaan ja strategioitaan ja omalta osaltaan tukemaan maakunnan strategiaa. Tavoitteita on syytä hiukan vähentää. E erityisen tärkeänä Viitasaaren kaupunki pitää saavutettavuuden ja turvallisuuden roolia: liikenne ja huoltovarmuus ovat koko maakunnan osalta erittäin merkittäviä.

Oheismateriaali:

- Lausuntopyyntö: Keski-Suomen strategia 2025-2050
- Keski-Suomen strategia 2026-2029, luonnos
- Keski-Suomen strategia 2026-2029; ympäristöselostus, luonnos 12.9.2025

Lisätiedot: Kaupunginjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen, puh. 050 307 6114, helena.vuopionpera-kovanen@viitasaari.fi

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja:

Viitasaaren kaupunginhallitus päättää antaa Keski-Suomen liitolle esittelytekstin mukaisen lausunnon.

Päätös

Hyväksyttiin.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Ote: Keski-Suomen liiton kirjaamo